

به نام خدا

ساختمان فعل در گویش قاتی تاکستان

و

منطقه بوئین زهرا

نویسنده:

ایرج رحمانی

انتشارات گیوا

سرشناسه	: رحمانی، ایرج، ۱۳۴۸ -
عنوان و نام پدیدآور	: ساختمان فعل در گویش تاتی تاکستان و منطقه بوئین زهرا/ نویسنده ایرج رحمانی، ویراستار علمی: جواد رحمانی.
مشخصات نشر	: تهران: انتشارات گیوا، ۱۳۹۶.
مشخصات ظاهری	: ۱۴۲ ص.
شابک	: ۹۷۸-۶۰۰-۹۵۰۸۵-۶-۳
وضعیت فهرست نویسی	: فیبا
یادداشت	: کتابنامه: ص. ۱۳۳-۱۳۷.
موضوع	: تاتی -- دستور زبان
موضوع	: دستور زبان تطبیقی -- فعل
وضع	: فارسی -- فعل
شناسه افزوده	: رحمانی، جواد، ۱۳۵۴-، ویراستار علمی
رده بندی کلاس	: PIR ۳۲۴۲/ت ۱۳۹۳۳۲ ۳
رده بندی ده	: ۹۴۰
شماره کتابشناسی ملی	: ۳۷۱۰۱۰۰۰

عنوان کتاب	: ساختمان فعل در گویش تاتی تاکستان و منطقه بوئین زهرا
موضوع	: زبان شناسی
نویسنده	: ایرج رحمانی
ویراستار علمی	: دکتر جواد رحمانی
ناشر	: انتشارات گیوا
ناظر فنی	: سیده محبوبه حسینی
صفحه آرا	: آدینه کبرایی
طراح جلد	: یکتا شیرکوند
سال و نوبت چاپ	: ۱۳۹۶ / اول
شمارگان	: ۱۰۰۰
شابک	: ۹۷۸-۶۰۰-۹۵۰۸۵-۶-۳
قیمت	: ۱۴۰,۰۰۰ ریال
آدرس	: میدان انقلاب، ابتدای کارگر جنوبی، نبش کوچه مهدی زاده،
	: پلاک ۱، طبقه ۴، واحد ۹
تلفن	: ۰۲۱-۶۶۱۲۳۸۸۰-۶۶۹۴۴۷۴۷
ایمیل مؤلف	: irajrahmani47@gmail.com

ن وَالْقَلَمِ وَمَا يَسْطُرُونَ / قسم به قلم و آنچه می نویسند... (قلم/۱)

قلم و نوشتن، آنقدر مقدس است که خدا به آن سوگند یاد می کند... و او را سپاسگزاریم که در خیل اهل قلم هستیم و با کسانی حشر و نشر داریم که در پیشگاه او تعالی مقدس و قابل احترام اند... بزرگترین تحولات اجتماعی، اخلاقی، سیاسی و... در جوامع بشری در گرو قلم و نحوه نوشتن اهل قلم است، نویسنده می نویسد تا مخاطب بخواند لذا هر صاحب قلمی باید منتهای دقت را داشته باشد که چه می نویسد و مخاطبش کیست و نیاز او چیست...

از ارکان مهم نوشتن و نگاشتن، هنجارشناسی و تعهد و پایبندی به اصول و ریشه های آن هنجارهاست. هنجارهایی که در بند هیچ قیدی جز انسانیت و خدمت برای اعتلای آن نباشد. بنابراین، نویسنده و شاعر متعهد، کسی است که قلمش را در خدمت ارزش ها و هنجارهای انسانی قرار دهد و برای هیچ مصلحتی از ارزش های اثرش نکاهد.

کتاب پیش روی شما، اثری است که کاربرد زیادی برای تحصیلگران زبان شناسی و پژوهشگران دغدغه دار در این عرصه و متعهد به ارزش های انسانی است که نگارنده، استاد «ایرج رحمانی» با نهایت دقت و وقوف علمی و حساسیت نگاشته است این اثر ارزش گوارای وجودتان...

در پایان انتشارات گیوا این افتخار را داریم که برای حمایت از دانشجویان و اساتید و تقویت رزومه علمی و پژوهشی آنان به چاپ کتاب از پایان نامه و رساله و مجموعه مقالات این عزیزان بپردازد و همچنین برای حمایت از دیگر اهالی قلم - علی النصوص نه قلمان - سالانه برگزارکننده مسابقات ادبی در تلگرام، اینستاگرام و سایت انتشارات است و برای حمایت از این عزیزان کوتاهی نخواهد کرد.

محمد صدیق سپهری نیا

مدیر مسئول انتشارات گیوا

فهرست مطالب

پیشگفتار.....	۱۱
مقدمه.....	۱۳

فصل اول:

گویش تاتی تاکستان

مقدمه.....	۱۷
اهمیت گویش شناسی.....	۱۸
محدوده پژوهش.....	۱۹
معانی واژه تاتی.....	۱۹
موقعیت جغرافیایی و تاریخی شهرستان تاکستان.....	۲۰
آثار باستانی.....	۲۳
پیشینه گویش تاتی تاکستان.....	۲۷
تاتی زبان مادها.....	۲۷
پژوهش های انجام شده در گویش تاتی تاکستان.....	۲۸

فصل دوم:

توصیف واجی گویش تاتی تاکستان

توصیف واجی گویش تاتی تاکستانی.....	۳۳
واکه مرکب.....	۳۴
ویژگی های گویش تاتی تاکستان.....	۳۷

فصل سوم:

ساختمان فعل

فعل.....	۴۱
ریشه فعل.....	۴۷
وجه.....	۴۸
زمان.....	۴۹
ماضی التزامی.....	۵۰
واژه بست.....	۵۱
بی بست.....	۵۱

فصل چهارم:

ساخت فعل در گویش تاتی تاکستان و بویین زهرا

۵۵.....	ساخت فعل در گویش تاتی تاکستان
۵۵.....	ساختار فعل
۵۵.....	فعل های با قاعده
۶۰.....	فعل های بی قاعده
۶۲.....	مصدر
۶۴.....	اسم مفعول (صفت مفعولی)
۶۵.....	صفت فاعلی
۶۶.....	مفهوم توانستن
۶۹.....	وندهای تصریفی فعل
۶۹.....	پیشوندهای فعلی
۷۲.....	جدول پیشوندهای فعل خنثی لازم و نه های مختلف
۷۲.....	پیشوندهای فعلی (غیر خنثی)
۷۳.....	وند وجه التزامی
۷۳.....	وند وجه امری
۷۴.....	وند حالت استمرار
۷۵.....	وند نفی و نهی
۷۸.....	وند نهی
۸۸.....	زمان و شناسه های صرفی فعل
۸۸.....	زمان مضارع (به همراه شناسه حال)
۹۴.....	ساخت فعل امر
۹۵.....	زمان گذشته افعال لازم - شناسه ها
۹۶.....	ساخت فعل در گذشته مطلق
۹۷.....	ساخت فعل در گذشته استمراری
۹۹.....	ساخت فعل در فعل گذشته نقلی
۱۰۵.....	ساخت فعل در گذشته دور (گذشته بعید)
۱۱۱.....	زمان گذشته افعال متعدی و (شناسه ها)
۱۱۱.....	ساخت فعل در گذشته مطلق
۱۱۳.....	ساخت فعل در گذشته استمراری
۱۱۴.....	ساخت فعل در گذشته نقلی
۱۱۷.....	ساخت فعل در گذشته التزامی

۱۱۸.....	ساخت فعل در گذشته بعید
۱۱۹.....	ساخت ارگتیو در گویش تاتی تاکستان
۱۱۹.....	ساخت فعل مجهول
۱۲۱.....	استثناها:
۱۲۲.....	فعل سببی
۱۲۷.....	ساختمان فعل

فصل پنجم:

ویژگی‌های گویش تاتی تاکستان

۱۳۵.....	خصوصیات گویش تاتی تاکستان
۱۳۵.....	پژوهش‌های گویش تاتی تاکستان
۱۳۷.....	منابع و مأخذ

گویش‌های موجود در کشورمان به نوبه خود همانند آثار گرانبه‌ای تاریخی معرف فرهنگ، آداب، سنن و مفاخر ایران زمین اند. پسندیده است که در حفظ، ثبت و احیای آنها تلاش شود. مطالعه این گویش‌ها می‌تواند نتایج نظری و عملی بسیاری در برداشته باشد و در راه شناخت بهتر زبان‌های ایرانی و نیز غنی‌سازی آن‌ها کمک نماید.

بررسی زبان‌ها و گویش‌ها از جنبه‌های مختلف زبان‌شناسی می‌تواند پژوهشگران را در یافتن ناشناخته‌های زبان‌شناسی، جهانی‌های زبان، همچنین ناشناخته‌های زبان‌های باستانی و دگرگونی حادث بر آنها یاری نماید. بسیاری از گویش‌ها خواه ناخواه بر اثر عوامل گوناگون از بین می‌روند. با توجه به این واقعیت غیر قابل انکار، لازم است پژوهشگران و به ویژه گویشوران آگاه از علم زبان‌شناسی با استفاده از روش‌های تطبیق با اصول زبان‌شناسی به نحوی این گویش‌ها را ثبت نمایند. گویش‌های محلی در ایران، متعدد و متنوع هستند و گویش تاتی تاکستان یکی از این گویش‌هاست. گویش تاتی تاکستان، بدون شک یکی از گویش‌ها از دیدگاه زبان‌شناسی آنچنان که شایسته است، مورد توجه قرار نگرفته و این در حالی است که جنبه‌های مختلف این گویش چون نظام آوایی، ساخت واژه و نحو آن دارای ویژگی‌های منحصر به فرد و قابل مطالعه‌ای می‌باشد. پژوهش حاضر تحت عنوان ساختمان فعل در گویش تاتی تاکستان و منطقه بوئین زهرا به توصیف و بررسی بخش مهم این زبان یعنی مقوله فعل می‌پردازد.

در پایان، امید است کتاب حاضر مورد لطف و عنایت خوانندگان حتی قرار گیرد. لذا سخن خود را با چند بیت از شعر استاد «علی پدram» چنین آغاز می‌کنم.

برگ سبز آورده‌ام درویش‌وار	بلکه برآیندگان سازم نثار
گرچه ناچیز است آنچه آورده‌ام	من به حد وسع خود پرورده‌ام
نارسایی گر چه دارد ناگزیر	ای هنرور عیب چندانم مگیر

ایرج رحمانی

پاییز ۱۳۹۶

نگارنده به لحاظ علاقمندی به گویش تاتی و تکلم بدان و به این امید که بتواند مطلبی درخور تأمل فراهم آورد، بدین مهم روی آورده است. امید است این کار مورد پسند اصحاب اندیشه و اهل قلم قرار گیرد. تاتی در ایران دارای گویش‌های مختلفی است که همگی از زبان مادری خود تحت عنوان زبان تاتی نشأت گرفته اند مثل گویش تاتی تاکستان. این گویش‌ها تمامی ویژگی‌های یک زبان را از لحاظ واژگانی، آوایی، ساختاری و... دارا می‌باشند.

در این پژوهش گردآوری داده‌ها با استفاده از مصاحبه و با ضبط صدای افراد صورت گرفته است. نتایج بدست آمده از این پژوهش حاصل تحصیل اطلاعات، جمع آوری داده‌ها از تعدادی گویشور تاتی تاکستان و منطقه بوئین زهرا می‌باشد. از گویشوران خواسته شد تا لیستی از کلمات فارسی را به گویش تاتی تاکستان و منادات بوئین زهرا بیان کنند. و در نهایت صداها همگی مورد بررسی قرار گرفته و متغیرهای زبانی درون آنها استخراج شدند و فرآیندهای آوایی و واژگانی واژه‌ها مورد بررسی تجزیه و تحلیل قرار گرفت.

در تدوین و نگارش این کتاب از نظرات دکتر سعید عربان، دکتر سید مهدی سمائی و دکتر پرمون بهره برده شده است. لذا از ایشان و راهنمایی دکتر نصرالله پورمحمدی (املشی)، عباس (تات) رحمانی، علی پدرام (شاعر گرانمایه تاستانی)، دکتر مجید رحمانی، دکتر جواد رحمانی (ویراستاری علمی کتاب حاضر)، سیامک طاهرخانی (تألیف کتاب) سپاسگزارم. به ویژه جا دارد از پژوهشکده زبان و گویش‌های سازمان میراث فرهنگی کشور که به دسته در شناسایی و گردآوری گویش‌های رایج تلاش می‌کند به پاس کمک‌های بی‌دریغشان تشکر و قدردانی نمایم. همچنین مؤلف از کمک و راهنمایی شادروان عباس طاهری (استاد دانشگاه آزاد اسلامی و پیام نور تاکستان) برای نکته‌ها و عنوان‌هایی که (با علامت ستاره * مشخص شده است) به سبب از وی بوده، بهره مند گردیده است.

علیرغم دقت زیاد در حین انجام کار، شاید آنچه حق مطلب باشد به طور گسترده و دقیق ادا نشده و امکان لغزش و نارسایی‌هایی وجود داشته باشد. امید است که خوانندگان محترم با ارائه نظرهای خود، نگارنده را راهنمایی فرمایند.